

Kenmerken

- forse vink met stevige, kegelvormige snavel en kleine, zwarte bef
- dikke, oranjebruine kop met grijze stierennek
- witte eindband aan korte, bruine staart
- roestbruin, beige verenkleed met blauwzwarte en witte versieringen

Weetjes

- Volwassen vinken hebben een enorm sterke snavel met achterin vier ronde knobbels (twee op elke snavelhelft). Door de pit op een juiste manier te klemmen, kan een kracht van 50 kg worden uitgeoefend, voldoende om kersenpitten te kunnen kraken.
- De vink is in Vlaanderen een schaarse en plaatselijke broedvogel. In sommige jaren, wanneer de zaadoogst van bomen faalt, komen veel appelvinken uit Centraal- en Oost-Europa naar Vlaanderen. Dan worden ze ook vaak op voedertafels opgemerkt.
- De naam appelvink is merkwaardig omdat appelvinken nauwelijks appels eten. Er wordt vermoed dat het woord appel zou verwijzen naar haagappel, waarmee de vruchten van de meidoorn worden bedoeld. Dit vermoeden wordt versterkt door het woord Hawfinch, de Engelse naam voor de appelvink. Haw betekent immers bes van meidoorn. Maar ook deze link (appelvink/meidoorn) is vreemd omdat ook meidoornbessen geen favoriete hap van de appelvink zijn.

Kenmerken

Boomklever

- compact, halsloos, met korte, recht afgesneden staart en forse, spitse snavel
- blauwgrijze bovendelen en oranjebruine flanken en onderdelen
- opvallende zwarte oogstreep die de blauwgrijze kruin scheidt van witte kin en keel
- roestbruine buik
- grootte: 12 - 14,5 cm

Weetjes

- De boomklever is de enige inheemse vogel die zowel naar boven als naar beneden (dus met de kop naar omlaag) kan klimmen. In tegenstelling tot spechten en boomkruipers gebruiken boomklevers hun staart niet als steun. Boomklevers hebben een korte staart maar stevige, korte poten met relatief lange tenen en lange nagels waardoor ze een goede grip hebben op boomschors. Vooral de zeer lange klauw aan de achterteen is hierbij van belang. Ze wandelen over de boomschors waarbij ze zich afwisselend met de ene of de andere poot blijven vasthouden. Spechten en boomkruipers klimmen schoksgewijs waarbij er altijd een moment is dat ze beide poten tegelijk loslaten.
- Boomklevers leggen voedselvoorraden aan waarbij ze elk item apart verstoppen. Onderzoek heeft aangetoond dat boomklevers de exacte locatie van hun verstopplaatsen tot 30 dagen kunnen onthouden.

Kenmerken

- zijn ronde kop
- zwarte ogen
- het ontbreken van oorpluimen
- zijn unieke roep

Bosuil

Weetjes

Al van in december willen ze de grenzen van hun territorium kenbaar maken. Sommige nachten hoor je er geen één, andere nachten zijn ze overal aan het roepen. Als er één mannetje begint kunnen de anderen het niet laten om hierop te reageren.

Bosuilen doen het de laatste decennia erg goed in Vlaanderen en de soort evolueerde van uitgesproken bosvogels tot broedvogel van zelfs kleine stadsparkjes.. Maar muizen maken natuurlijk het grootste deel van zijn menu uit.

Een koppeltje bosuilen is hondstrouw aan hun broedplaats. Als er een periode komt met weinig voedsel zijn andere uilensoorten die in gewone nesten broeden al gauw geneigd om andere oorden op te zoeken. Voor bosuilen is het broedhol echter veel te kostbaar om zo maar in de steek te laten. Ze blijven gewoon ter plekke en wachten betere tijden af. Hun menu is erg gevarieerd en kan sterk verschillen afhankelijk van het voedselaanbod. Naast muizen e.d. eten ze ook heel wat vogels. Opmerkelijk is dat uit de meeste onderzoeken blijkt dat ze zelfs niet alleen geregeld amfibieën maar soms zelfs vissen verschalken. Ze jagen vanop hun uitkijkposten en droppen hun braakballen verspreid in hun leefgebied.

Kenmerken

Buizerd

- In de vlucht brede, afgeronde vleugels en een vrij korte staart
- Een spanwijdte van 113 tot 128 cm
- Een totale lengte, van kop tot staart, 51 tot 57 cm (vrouwtjes zijn het grootst)
- Een bruinig verenkleed, maar ze bestaan in verschillende kleurvariëteiten, gaande van donker gekleurde exemplaren tot exemplaren met een bijna witte onderkant
- Donkere polsvlekken en een bleke U op de borst
- Fijne donkere dwarsbanden op de staart
- Een zwarte snavel met een gele washuid op de snavelbasis

Weetjes

- De maximale leeftijd van de buizerd is 26 jaar in de vrije natuur.
- Uitwerpselen worden over de nestrand ‘gespoten’, zo houden ze het nest schoon. Hoe ouder de jongen, hoe verder je deze uitwerpselen van het nest kan terugvinden.
- Tijdens het jagen verbruikt de buizerd zo weinig mogelijk energie. Zwevend in de lucht speurt hij de bodem af, waarna hij zich langzaam laat zakken en op zijn prooi laat vallen. Deze loertechniek past hij ook toe al zittend op een (vaak hoge) uitkijkpost.
- Buizerds vallen weleens mensen aan, er zijn gevallen bekend die joggers aanvallen. Meestal komt dit voor in het broedseizoen, wanneer ze er alles aan doen om hun jongen te beschermen. Kom je te dicht bij hun nest dan is de kans op een aanvaring reëel. Bleke mannetjes zijn doorgaans het meest agressief. Bij vrouwtjes zijn het eerder de donkerdere exemplaren.

Kenmerken

- zwart verenkleed met witte buik en schouderplek
- zeer lange, groenglanzende staart
- blauwe metaalglans op vleugel, afhankelijk van lichtinval
- alarmeert luidkeels voor roofvogels, katten en ander gevaar
- grootte: 40 - 51 cm

Weetjes

- Eksters bouwen vaak grote nesten. Een Zweeds koepelnest bestond uit 598 takken en woog 4,6 kg.
- Oude nesten van kraaien en eksters worden gebruikt door ransuil, torenvalk en boomvalk. Boomvalken bouwen nooit zelf nesten en zijn dus in afhankelijk van soorten als ekster. Door de sterke toename van de zwarte kraai en de ekster op het eind van de 20ste eeuw, is ook het nestaanbod voor de boomvalk aanzienlijk toegenomen.
- Voor de komst van pesticiden werd de ekster door land- en bosbouwers als een nuttige vogel gezien. Eksters stonden immers in voor verdelging van engerlingen, ritnaalden, veldmuizen en andere voor de land- en bosbouw schadelijke organismen.
- Reeds in het Oude Testament werden eksters als ongeluksdieren beschouwd: zij weigerden immers als enige diersoort in de Ark van Noah in te schepen en bleven liever op het dak van de kajuit zitten.

Kenmerken

- verenkleed grotendeels grijsbruin met roze tint
- gestreepte kruin, zwarte snorstreep en witte keel
- lichtblauw vleugelveld met fijne, zwarte bandering
- in vlucht valt vooral de grote, witte stuitvlek op
- grootte: 32 - 35 cm

Weetjes

- Gaaien verzamelen in het najaar (september - oktober) massaal eikels. De eikels worden één voor één in de krop verzameld. Met enkele eikels in de krop en één in de snavel vliegt hij naar zijn territorium om ze in de grond te verstoppen als wintervoorraad. Een gaai stopt elke herfst ongeveer 5000 eikels weg in de aarde. Wat later niet wordt teruggevonden, groeit soms uit tot een nieuwe eik. De gaai is dan ook één van de beste bosbouwers.
- In het vliegvisseren worden de blauwzwart gebandeerde dekveren van de gaai gebruikt als lokaas.
- Vogels worden vaak geplaagd door veerluizen. Gaaien proberen zich hiervan te ontdoen door een mierenbad te nemen. Met gespreide vleugels en staart gaan ze midden op een mierenhoop zitten. De mieren - die de vogel als een indringer beschouwen en die indringer willen verdrijven - spuiten methaanzuur op zijn verenkleed. Methaanzuur is een effectief ontkalkend middel, beter bekend als mierenzuur. De reinigende werking van mierenzuur zou de gaai helpen om van allerlei parasieten af te komen.
- De wetenschappelijke naam van de gaai *Garullus glandarius* betekent letterlijk babbelzieke eikelzoeker.

Kenmerken

Groen specht

- knalrode kruin, zwart masker
- mannetje heeft een rode snorstreep, vrouwtje heeft een zwarte snorstreep
- groene bovendelen met gelige stuit (vooral in vlucht goed zichtbaar)
- grijsgroene onderdelen

Weetjes

- De groene specht heeft een erg lange tong die tot 10 cm buiten de snavelpunt kan worden uitgestoken. Het uiteinde van de tong vormt een plat en verbreed orgaan met haakvormige uitstekels en kan onafhankelijk worden bewogen. De grote, uit twee delen bestaande speekselklier produceert een stof die de tong kleverig houdt. De groene specht gebruikt haar tong net als een miereneter om larven en cocons van mieren uit hun nest op te likken.
- Het is een uitgesproken standvogel die in strenge winters zware verliezen lijdt.
- Enkele dialectnamen van de groene specht zijn houtspecht, lachspecht en maarts veulen.

Kenmerken

Groene bonte specht

- zwarte bovendelen met twee grote, witte, ovale schoudervlekken
- spierwitte buik, ongestreepte flanken
- dieprode broek (anaalstreek)
- zwarte kruin, mannetjes hebben rood achterhoofd (zwart bij vrouwtjes)
- grootte: 23 - 26 cm

Weetjes

- De grote bonte specht is - net als de meeste andere spechten - in staat om haar snavel met een snelheid van zeven meter per seconde tegen een boom te rammen. Toch leidt dit niet tot hoofdpijn of hersenschade. Een spechtenschedel heeft immers een aantal unieke aanpassingen. Zo hebben spechten relatief weinig hersenvocht waardoor de trillingen die bij het roffelen ontstaan slechts in beperkte mate via dit vocht de hersenen kunnen bereiken.
- Ze eet immers regelmatig eieren of vogeljongen en probeert zich hakkend een toegang tot de voedselbron te verschaffen. Sommige exemplaren specialiseren zich in het roven van huiszwaluwnesten: ze timmeren het moddernest stuk en komen zo bij de eieren of jongen.
- Net als zanglijsters, hebben ook grote bonte spechten smidses. Dennenappels worden vaak in eenzelfde spleet in de boombast vastgeklemd om er de zaden uit te hakken. Onder zo'n favoriete hakspleet (het aambeeld) kunnen zich dan vele leeggegeten dennenappels opstapelen

Halsbandparkiet

Kenmerken

- middelgrote, grasgroene parkiet met korte, rode haaksnavel
- zeer lange, smalle staart (22 tot 26 cm)
- mannetjes met kleine, zwarte kin- en keelvlak en oranjerode halsband
- vrouwtjes met geheel groene kop

Weetjes

- Op het bekende schilderij van Jan Van Eyck 'De Madonna met Kannunik Van der Paele' dat dateert uit 1436 en Brugge als decor heeft, staat al een halsbandparkiet afgebeeld. De Portugezen startten met import van halsbandparkieten uit India in de 15de eeuw. Aanvankelijk konden enkel wereldlijke en kerkelijke vorsten zich dit dure bezit veroorloven.
- De halsbandparkiet werd in Vlaanderen voor het eerst waargenomen in 1962 in Tervuren. Het eerste broedgeval dateert van 1966, toen een paar zes jongen grootbracht in een vervallen paviljoen in het Park van Tervuren. De eigenlijke opmars begon pas in 1974 toen in de Meli Zoo, gelegen op het plateau van de Heizel in Laken 40 tot 45 ex. werden vrijgelaten als speciale attractie voor de bezoekers.
- De halsbandparkieten die in Vlaanderen voorkomen (ondersoort borealis) leven in hun oorspronkelijk leefgebied o.a. aan de voet van de Himalayas, tot op ca. 1300 m. Vandaar dat ze ook in Vlaanderen wel tegen een koudestoot kunnen.

Heggenmus

Kenmerken

- musachtig met bruinzwart gestreepte bovendelen
- leigrijze kop (met bruinige kaakjes) en borst
- zwakgestreepte flanken
- donkere, dunne snavel (typisch voor insecteneters)
- grootte: 13 - 14,5 cm

Weetjes

- Het gros van onze broedvogels blijft jaarrond in België. Een groot deel van de jonge vogels, brengt de winter door in Frankrijk of Spanje. Volwassen vogels uit Scandinavië en Noord-Duitsland trekken echter ook weg. De trek piekt in de tweede helft van september en neemt in de loop van oktober snel in omvang af. De duinen worden in de herfst nagenoeg volledig verlaten. Wellicht trekken de heggenmussen naar de stedelijke gebieden om er in tuinen voedsel te zoeken.
- De heggenmus heeft in Vlaanderen erg veel dialectnamen. De meest voorkomende zijn blauwe haagmus, koolpijp, blauwe korenmus en blauwe rietmus. Meer opvallende dialectnamen zijn hageschijter, hagekutter, pietjekool en winterzanger.
- De heggenmus is niet verwant aan de huismus en de ringmus. Heggenmussen zijn dan ook geen mussen. De heggenmussen vormen een afzonderlijke familie in het vogelrijk.

Huisemus

Kenmerken

- mannetjes hebben een grijze kruin met kastanjebruine zijden
- mannetjes hebben grauwgrijze wangen en zwarte kegelsnavel (in de zomer)
- mannetjes hebben een zwarte bef die doorloopt op de borst
- vrouwtjes zijn egaler bruin en hebben een lichte wenkbrauwstreep
- grootte: 14 - 16 cm

Weetjes

- In de prehistorie was huisemus opvallend zeldzaam in Europa. Het vroegste bewijs voor Noord-Europa is een beendervondst in Zweden uit de late Bronstijd (1.200 - 800 VC). Mogelijk hangt de opkomst van de huisemus samen met de domesticatie van het paard.
- De Antwerpse schilder Frans Snyders (1579 - 1657) beeldt op zijn schilderijen in de eerste helft van de 17de eeuw slechts één keer duidelijk een mannetje huisemus af.
- Enkele dialectnamen voor de huisemus zijn boerenmus, pannenkutser, papmus en straatloper.
- De huisemus komt ook aan bod in de literatuur. Vondel en Hooft schreven gedichtjes over de tamme mus van Suzanne Bartelotti. Het diertje was afgericht om Suzanne te assisteren bij haar borduurwerk. Het hanteerde overkunstigh met zijn snavel Suzannes naald en trock gauw de draatjes door. In het gedicht lieten ze zich inspireren door de twee versjes die de Romeinse dichter Catullus over de mus van zijn vriendin Lesbia had geschreven. De vrijpostigheden die Suzannes mus zich veroorloofde, prikkelde de fantasie van de heren. Het vogeltje was erg ondernemend, pikte in de haren van het meisje en streek neer op 't hagelwit van haar borsjes alle beide.

Kenmerken

- mannetjes hebben een blauwgrijze bovenzijde, kop en borst
- scherpe scheiding tussen grijze borst en witte buik
- fijne, donkere bandering op witte buik
- vrouwtjes kunnen grijs of roestbruin zijn
- slank, met lange, afgeronde staart en spitse vleugels

Weetjes

- De voornaamste waardvogels in België zijn heggenmus, kleine karekiet, bosrietzanger, roodborst, gele kwikstaart en rietzanger. In totaal zijn er in Europa meer dan 100 verschillende waardvogelsoorten bekend. Slechts 45 soorten bleken succesvol in het grootbrengen van een jonge koekoek. In 10% - 30% van de gevallen wordt een geparasiteerd nest door de waardvogel opgegeven.
- Tijdens het broedseizoen van 2011 werden in Engeland vijf mannetjes Koekoek voorzien van een satellietzender. Hierdoor konden hun vliegbewegingen zeer gedetailleerd worden opgevolgd. Eén van de meest intrigerende bevindingen bleek dat Koekoeken ongekend vroeg van de broedplaatsen vertrokken. Een eerste exemplaar begon de trek richting zuid al begin juni. Eind juni zaten drie van de vijf gezenderde vogels al in Zuid-Europa, op weg naar Afrika. De vijf volgden totaal verschillende routes. Twee vlogen via Spanje en West-Afrika, drie gingen via Italië en Centraal-Afrika. Uiteindelijk overwinterden ze allemaal niet zo gek ver van elkaar in de woudgordel in Congo, terwijl ze onderweg tot 3600 km van elkaar gescheiden waren.

Kenmerken

- gele buik met opvallende, zwarte stropdas
- glanzend blauwzwarte kop met witte wangen
- mosgroene mantel en witte vleugelstreep
- vrouwtjes minder is gekleurd met smallere stropdas die minder ver tussen poten loopt

Weetjes

- Koolmezen variëren hun zang bewust. Dit fenomeen staat bekend als het Beau Geste Syndroom. De koolmees hanteert eenzelfde tactiek: eerst zingt hij op één plek een strofe, daarna vliegt hij naar een andere plek om er een ander liedje te zingen. Hierdoor krijgen concurrerende mannetjes de indruk dat het territorium al dicht bevolkt is, raken ze geïntimideerd en verlaten ze het gebied.
- De zang van de koolmees is gemakkelijk herkenbaar door het eenvoudig, herhalend deuntje ti-tu-ti-tu-ti-tu-ti-tu)waaraan hij ook zijn bijnaam 't pompierke dankt.
- De voorbije 25 jaar komen de bomen in onze regio tien dagen eerder in blad. Hierdoor is ook de rupsenpiek met tien dagen naar voor geschoven. Die rupsenpiek vervroegt elk jaar. De koolmees speelt daar op in door vroeger een eerste ei te leggen, maar slaagt er niet in om gelijke tred te houden.
- In sommige jaren komen vanaf oktober - november grote aantallen pimpelmezen uit Oost -Europa (Polen, Baltische staten, zelfs Rusland) bij ons overwinteren.

Kenmerken

- markante, zwart-witte koptekening
- spitse, driehoekige, geschubde kuif (die steil kan worden opgericht)
- grote zwarte bef en zwart halsbandje
- grijsbruine bovendelen, vuilwitte onderdelen

Weetjes

- De kuifmees is een uitgesproken standvogel. Tot en met 2000 waren in België 51 terugvangsten van kuifmezen bekend. In veruit de meeste gevallen ging het om vogels die in de directe omgeving werden geringd (verplaatsingen van minder dan 10 km). De grootste, gedocumenteerde verplaatsing van een kuifmees in België is die van een vogel die op 3 juli 1993 werd gevangen in Brasschaat en op 26 september 1993 werd teruggevangen in Geel.
- De kuifmees is een Europese endem, een soort die dus enkel in Europa en nergens anders ter wereld voorkomt.
- In België broeden slechts drie gekuifde zangvogels: de kuifmees, de kuifleeuwerik en de veldleeuwerik.
- Het gaat goed met de kuifmees in Vlaanderen: zowel wat aantallen als wat het verspreidingsgebied betreft, gaat de soort er flink op vooruit. De soort breidt vooral naar het westen uit maar ook in het kerngebied nemen de aantallen toe. Het ouder (en geschikter) worden van naaldbossen zou deze positieve trend kunnen verklaren.

Kenmerken

- mannetje heeft gitzwart verenkleed, felgele snavel en smalle, gele oogrand
- vrouwtje donkerbruin met iets lichtere, bruinwitte keel en bruingestreepte borst
- lange staart (vaak opgewipt na landen of springen)
- hupt met beide poten tegelijk of neemt enkele stappen om dan enkele seconden doodstil te staan
- grootte: 23,5 - 29 cm

Weetjes

- Vroeger was de merel een schaarse, schuwe bosvogel. Sinds de eerste helft van de 20ste eeuw is het steeds meer een cultuurvolger geworden. Bosmerels zijn veel schuwer, tuinmerels zijn opvallende en vrij makke vogels.
- Merlot, een klassiek druivenras dat in Bordeauxwijnen wordt verwerkt, is vernoemd naar de merel.
- Op 3 januari 2010 werd de merel door radioluisteraars verkozen tot de mooist zingende vogel. Ook bij een latere wedstrijd voor het mooiste natuurgeluid prijkte de merel opnieuw op de eerste plaats.
- De merel staat onder grote predatiedruk: nesten worden vaak geroofd door eksters, volwassen vogels vallen ten prooi aan huiskatten en sperwers, bovendien is de merel één van de meest voorkomende verkeersslachtoffers.
- Net als de meeste lijsters verdedigen merels niet alleen een broed- maar ook een voedselterritorium. Vaak hollen ze minutenlang achter elkaar aan, en wordt de voederplaats ondertussen geplunderd door andere soorten.

Kenmerken

- onopvallend, saai verenkleed
- bovenzijde warbruin
- relatief lange, roodbruine staart
- onderzijde grijsig
- keel iets lichter gekleurd

Weetjes

- De zang van de nachtegaal kan geluidspieken tot 93 decibel bereiken, vooral in lawaaijige buurten.
- Het tweede lid van het woord (-*gaal*) gaat vermoedelijk terug op het middelnederlands galen ‘lawaai maken, misbaar maken’, het oudhoogduitse galan ‘zingen, bezweren, betoveren’ of op het oudengelse galan ‘zingen, roepen’. Nachtegaal betekent dus letterlijk de nachtelijke zanger.
- In de Oudheid beklemtoonden rijke Romeinen hun status met een zingende nachtegaal in de huiskamer. Volgens Plinius brachten de beste zangers de prijs op van een slaaf.
- Beatrice Harrison was een bekende Britse cellist. In haar tuin in Oxted zat een nachtegaal die bleef zingen terwijl Beatrice zat te repeteren. Dat bracht haar op de idee om een duet live uit te zenden op de BBC. Meer dan 1.000.000 luisteraars konden op de radio luisteren naar een cello-uitvoering van *Songs my mother taught me* (Dvořák), *Chant Hindu* (Rimsky-Korsakov) and the *Londonderry Air (the tune of Danny Boy)* met nachtegalenzang ertussendoor. De respons was overweldigend. In de weken die volgden op de uitzending ontving Beatrice Harrison meer dan 50.000 brieven van verrukte luisteraars. Zondermeer het meest succesvolle nachtegalenconcert ooit.

Kenmerken

- frisblauw petje, witte wangen, brede, blauwe halsband
- zwarte oogstreep en wit voorhoofd
- flauwgele borst en buik met korte, smalle, grijszwarte middenstreep
- mosgroene rug en helderblauwe vleugels
- grootte: 10,5 - 12 cm

Weetjes

- Mezen vangen was in de 19de eeuw een buitensport die in clubverband (de gilde der mezenvangers, beter bekend al de meezers) werd beoefend. Vroeger had bijna elke dorp een mezen-gilde. De mezenvangers plaatsen op een opvallende plek een gekooide of opgezette uil. Vlakbij werden lijmstokjes aangebracht. Wanneer mezen een uil spotten, springen ze zenuwachtig rond hem heen, in de hoop hem te verjagen. Door het heen en weer springen, was de kans groot dat de mees op een lijmstok terecht kwam en vast hing. De meezers schoten de hulpeloze vogel dan dood met een blaaspijp. De buit werd deels gebruikt voor menselijke consumptie.
- In 1921 stelden vogelaars in Southampton vast dat pimpelmezen de dunne folie van de karnemelkflessen doorprikten om zich te goed te doen aan de room. Dit fenomeen verspreidde zich in enkele jaren over gans Groot-Brittannië en grote delen van Europa. Het werd ook gekopieerd door koolmezen, eksters, merels en spreeuwen. Met de opkomst van de halfvolle en magere melk is dit gedrag verdwenen.
- Pimpelmezen speuren 's ochtends naar voedsel, maar keren pas later in de middag terug naar de plek waar het eten ligt om het te verorberen. Door de late maaltijd blijven ze overdag licht en wendbaar, zodat ze makkelijker kunnen vluchten voor roofvogels zoals sperwers.

Kenmerken

- roodbruine kruin
- zuiver witte wangen met zwarte wangvlek
- kleine, zwarte bef die niet doorloopt als grote zwarte vlek op borst
- smalle, witte tot vuilgrijze halsband
- grootte: 12,5 - 14 cm

Weetjes

- In haar verovering van de Oude Wereld vanuit haar vermoedelijke bakermat - de vallei van de Gele Rivier in China - heeft de ringmus 10.000 jaar lang van de uitbreiding van de landbouw gebruik gemaakt. In Bulgarije zijn tijdens opgravingen in een grot beenderresten van ringmussen aangetroffen in een laag uit 30.000 vóór Christus. Het is niet geweten wanneer de ringmus voor het eerst in België werd gemeld.
- In 1958 zag Mao Zedong dat ringmussen graankorrels meepikten. Prompt vaardigde de Grote Roerganger het bevel uit om de soort uit te roeien. In april 1958 werden 3.000.000 Chinezen gemobiliseerd om in drie dagen tijd met alle mogelijke middelen ringmussen te verdelgen: schieten, vangen, vergiftigen, lijmen en op slaapplaatsen verstoren met aanhoudend pannengekletter tot ze van uitputting letterlijk uit de lucht vielen. Alleen al in en rond Beijing werden tijdens deze driedaagse mussenoorlog 800.000 ringmussen gedood. Schoolkinderen kregen de taak om elke dag twee dode ringmussen aan te leveren om hun vaderlandsliefde te betuigen. Ironisch genoeg kwamen er na deze actie opeens plagen in de landbouw (insecten) en werd er een heuse campagne opgestart (met voorlichting in scholen) om de ringmussen terug te krijgen.

Kenmerken

- oranjerood snuitje, kin, keel en borst en vuilwitte buik
- bruine kop (met grote ogen), mantel en rug
- huppelt vaak op de grond (vaak met schuin naar beneden uitstekende vleugelpunten)
- 12,5 - 14 cm

Weetjes

- Sommige roodborstjes trekken in het najaar weg (vooral naar Frankrijk, Spanje en Portugal, sommige zelfs naar Noord-Afrika), andere blijven. De roodborstjes die je 's winters in de tuin ziet, zijn vaak noordelijke wintergasten uit Scandinavië.
- De roodborst is een agressieve vogel. Ze levert felle gevechten (soms met dodelijke afloop) met soortgenoten. Net omdat roodborstjes zo sterk territoriaal zijn (ook in de winter), zie je er maar zelden twee op hetzelfde ogenblik op de voedertafel.
- Ook vrouwtjes zingen, vooral in de herfst. De parelende zang wordt vaak omschreven als een klaterende waterval.
- In sneeuwrijke winters, wanneer eten vinden moeilijk wordt, komt de roodborst gemakkelijk bij voedertafels bedelen om een hap. Dit bedelgedrag ligt aan de oorsprong van dialectnamen als pietje pover, povere jan, poverluut en povertiet.

Kenmerken

- klein en sierlijk met kleine kop en korte staart en geelgroene bovendelen
- donkere vleugels met opvallende gele of geelwitte vleugelstreep
- mannetjes met zwart petje, zwarte bef en kanariegele borst (vrouwtjes fletser gekleurd)
- grootte: 11 - 12,5 cm

Weetjes

- De erg makke vogeltjes konden met lijmstokken worden gevangen wanneer ze al bengelend de zaadjes uit de elzenproppen hingen te puren.
- De traditie om sijsen op een ietwat makkelijke manier met lijmstokken te strikken, drong door in de uitdrukking hij is een sijsjeslijmer, wat zoveel betekent als hij is een slome, een nietsnut.
- Sijsjes werden vroeger veel gehouden als kooivogel. De soort liet zich met gemak allerhande trucs aanleren: een wagentje voorttrekken, met een vingerhoed of miniatuuremmertje en een koordje water uit een drinkbakje scheppen. Ook putters kon men die kunstjes vlot aanleren.
- Over vogels als weervoorspellers, zijn er veel rijmpjes. Eentje ervan is Veel mees, veel snees; Veel sijs, veel ijs.
- Het woord sijs is een klanknabootsing (onomatopie) van de roep die de vogel maakt, net zoals de koekoek koekoek heet omdat hij koekoek roept.

Kenmerken

- Meet een lengte van 46 tot 54cm van kop tot staart, en een vleugelspanwijdte van 85 tot 115cm, is het mannetje kleiner dan het vrouwtje..
- De slechtvalk heeft een vaalwitte onderkant, met donkere dwarsbandjes. De bovendelen zijn baluwgrijs. Hij heeft een donkere kop met een brede, zwarte baardstreep. De hals en de wangen zijn wit.
- De poten, de oogrand en de washuid zijn geel, maar de snavel is donkergrijs.
- Jonge slechtvalken zijn bruin en in de lengte gestreept, vooraleer ze hun volwassen verenkleed krijgen

Weetjes

- In het wild wordt de slechtvalk ongeveer 20 jaar oud.
- Slechtvalken kunnen tot op een afstand van 300 m, hun prooien herkennen.
- Slechtvalken die in de stad leven, jagen ook 's nachts. De straatverlichting voorziet de slechtvalk van voldoende licht om hun prooien in de lucht te grijpen. Trekvogels die 's nachts overvliegen, kunnen zo ook op het menu belanden.
- Tijdens de Tweede Wereldoorlog werden slechtvalken geregeld afgeschoten, om de postduiven te beschermen.
- De slechtvalk is een beschermde soort in België. In de jaren '60 stierf de slechtvalk uit als broedvogel in België. Na nestkastacties van de F.I.R. werd in 1996 terug het eerste jong hier geboren. In 2013 waren er al 69 broedgevallen, en vlogen 115 jonge slechtvalken uit.

Kenmerken

- kleine roofvogel met vrij korte, afgeronde vleugels en lange staart
- leigrijze bovendelen, vaak met enkele witte veren in nek en op mantel
- bandering op onderzijde roestrood bij mannetjes, bruingrijs bij vrouwtjes
- mannetje is kleiner dan vrouwtje
- vliegt bij verrassingsaanvallen op vogels vaak laag over de grond

Weetjes

- De toename van de sperwer zorgt voor een sterk toegenomen onveiligheidsgevoel bij kleine zangvogels. Die proberen het risico om door een sperwer te worden verschalkt te minimaliseren door risicovolle plaatsen te vermijden. De huismus is hiervan een goed voorbeeld. Die komt nu vooral nog voor in tuinen waar een dichte haag snel dekking biedt tegen jagende sperwers. Ook een dichte hulststruik kan een ideale schuilplaats zijn. Bebouwing zonder voldoende dekking in de buurt is meestal huismusloos.
- Vanaf 1952 betaalde de Belgische Duivenbond een premie uit van 40 BEF voor elk paar poten van een sperwer, havik, torenvalk of rode wouw. De poten dienden tot op de dij te worden afgesneden om op basis van veerresten de soortdeterminatie te vergemakkelijken. Pas bij Koninklijk Besluit van 10 oktober 1966 werden alle in België voorkomende roofvogels wettelijk beschermd.
- Enkele dialectnamen van de sperwer zijn stekvogel, klamper, duivendief en mussenpakker.
- Het Belgisch dagrecord van overtrekkende sperwers op één telpost staat op 206 exemplaren en werd gevestigd op 19 oktober 2012 op de trektelpost van de Maatheide in Lommel.

Kenmerken

- De tjiftjaf is vooral te herkennen aan zijn zang: hij zingt zijn eigen naam!
- Ietwat treurige, bruingroene bovenzijde
- Vuilwitte onderzijde met gelige tint op keel en borst
- Korte, onduidelijke, lichte wenkbrauwstraat
- Donkere poten (gelijkende fitis heeft blekere poten).

Weetjes

- De tjiftjaf wordt in heel wat talen genoemd naar zijn typische zang. Toch leidt die ‘vertaling’ van de zang naar de eigenlijke soortnaam in elk van die talen tot een andere naam: tjiftjaf (Nederlands), Zilpzalp (Duits), Chiffchaff (Engels), Csilp-csalp (Hongaars), Zzviždak (Servisch-Kroatisch), Tiltalti (Fins), ...
- In het [Suske en Wiske](#)-verhaal ‘[De toornige tjiftjaf](#)’ speelt de tjiftjaf de hoofdrol. Dit verhaal gaat over de vogelvangst in [België](#). In de strip zaait een reusachtige tjiftjaf paniek onder vogelvangsters, nestrovers en jagers door hun vangnetten kapot te maken en vogelvangsters af te ranselen. Deze reusachtige vogel is niemand anders als Lambik, die als Toornige Tjiftjaf ten strijde trekt tegen de vogelvangsters. Dit verhaal verscheen in De Standaard en Het Nieuwsblad van 4 juli 1970 tot 12 november 1970. De strip verschijnt in 1971. Kort erna, in 1972, wordt de vogelvangst afgeschaft door toenmalig minister van landbouw Leo Tindemans.

Kenmerken

- kleine, onopvallend gekleurde mees
- zwarte kop met witte ‘wangvlek’ en witte ‘nekvlek’
- grauwe onderdelen (niet geel als bij pimpel- en koolmees)
- grijze rug; twee fijne, witte vleugelstreepjes

Weetjes

- Zwarte mezen hebben een klein kuifje op het achterhoofd. Vooral wanneer ze opgewonden zijn, kunnen ze dit kuifje opzetten.
- Zwarte mezen houden er aantal intrigerende voedselgewoontes op na. In Noord-Europa kunnen zwarte mezen pas aan de zaden in de fijnsparkegels vanaf oktober, wanneer de kegels open gaan, bij droog en zonnig weer. Om toch al eerder aan deze favoriete hap te geraken, volgen ze eekhoorns naar de plekken waar die de sparrenkegels met hun sterke tanden openbreken om daar een zaadje te kunnen meepikken.
- Tijdens invasiejaren komen zwarte mezen van heel ver naar Vlaanderen overwinteren: zo werden er in ons land al exemplaren gevangen die eerder van een wetenschappelijke ring waren voorzien in Rusland, Litouwen en Polen.

Kenmerken

- klein, slank, met lange staart
- bruingrijs met zwarte halsring
- donkerrode iris contrasteert sterk met egaalgrijze kop
- in vlucht valt de witte staartzoom goed op
- grootte: 29 - 33 cm

Weetjes

- De Turkse tortel kwam oorspronkelijk voor van Klein-Azië tot in India, Zuid-China en Korea. Begin vorige eeuw werd de soort voor het eerst opgemerkt in Europa maar tot 1925 bleef de westwaartse uitbreiding van het verspreidingsgebied beperkt tot de Balkan. Nadien heeft de Turkse tortel één van de meest spectaculaire expansies in de Europese faunageschiedenis gerealiseerd waarbij in een periode van 40 jaar ongeveer 2,5 miljoen km² nieuw gebied werd ingepalmd. In heel wat landen van Centraal en Noordwest-Europa is de Turkse tortel in minder dan een halve eeuw een talrijke broedvogel geworden.
- De eerste Turkse tortels in België werd vastgesteld in 1952. In het najaar werd in Molenbeersel een exemplaar door een landbouwer gevangen en opgesloten in een kippenhok. Een tweede exemplaar werd in november bemachtigd in Elsene en na determinatie weer vrijgelaten. Het eerste broedgeval dateert van 1955 en vond plaats in Knokke.

Kenmerken

- blauwgrijs petje dat doorloopt tot in de nek
- wangen en borst roest- tot wijnrood, bruinige rug
- twee witte vleugelstrepen, zwarte staart met witte staartzijden (vooral in vlucht zichtbaar)
- vrouwtjes fletser gekleurd (lijkt op vrouwtje huismus)
- grootte: 14 - 16 cm

Weetjes

- De Ieperse korenmeester en kroniekschrijver Augustijn van Hernighem bericht als eerste over een zangwedstrijd met vinken (vinkenzetting) op 1 mei 1595. De Ieperse gilde der vinkeniers zou zijn opgericht in 1627.
- Op 75% van de schilderijen waarop voedsel wordt afgebeeld door de Antwerpse meester Frans Snyders (1579-1675) komen vinken voor.
- Gevogelte was in die tijd een hoofdbestanddeel bij banketten. Bij het gildefeest van de Antwerpse Sint-Lukasgilde in 1617 werden 34 kapoenen, 22 paar snippen, 8 paar patrijzen en 325 vinken opgediend tijdens twee maaltijden.
- In grote delen van Vlaanderen staat de vink bekend als botvink of boekvink. De dialectnaam gaat vermoedelijk terug op bokvink, waarbij bok zou staan voor beuk. Vinken zijn inderdaad verzot op beukenootjes dus die link ligt voor de hand.
- Vinkenzetten toegevoegd aan de Inventaris Vlaanderen voor Immaterieel Cultureel Erfgoed.

Kenmerken

- Een spanwijdte van 110 tot 135 cm
- Een lichaamslengte van 52 tot 60 cm, vergelijkbaar met een buizerd dus.
- De kop van de wespendif is, in vergelijking met een buizerd, klein en (bij het mannetje) grijs. De snavel is zwart, met een gele washuid. De bovenzijde is variabel van kleur, gaande van licht- tot donkerbruin. De onderzijde is bruin tot witachtig, met donkere banden. Over de staart lopen 3 brede dwarsbanden, één op de top en twee op de basis.
- De wespendif heeft spleetvormige neusgaten, wimperharen, een erg dik verenkleed en een dikke huidlaag op zijn poten, dit om zich te beschermen tegen zijn steekgrage prooi.

Weetjes

- Heel de levenscyclus van de wespendif is afgestemd op zijn dieet.
- Anders dan andere vogels die in bosrijke gebieden leven, zijn de vleugels van de wespendif vrij lang.
- De wespendif is een moeilijk waar te nemen vogel, bovendien is hij vrij schaars in Vlaanderen. Hij verschuilt zich meestal onopvallend in bomen, wanneer hij vliegt is hij bijna geruisloos. Enkel de resten van een uitgegraven wesp- of bijen nest kan je wel eens tegenkomen. De wespendif ontdekken is dus wel een vrij zware klus.

Kenmerken

- zeer klein, nerveus vogeltje (9 - 10,5 cm)
- korte, opgerichte staart
- bovenzijde roodbruin tot kaneelkleurig
- onderzijde bruinwit met fijne, donkere bandering

Weetjes

- De wetenschappelijke naam van de winterkoning *Troglodytes troglodytes* betekent letterlijk 'holbewoner', een verwijzing naar het bolvormig nestje van de soort.
- Bij koud weer zoeken winterkoningen elkaar op om dicht tegen elkaar aan te schuilen en te slapen. Meestal gaat het om minder dan tien vogels.
- Soms bouwen winterkoninkjes dubbele nesten, waarbij de eieren in een groter bovennest gelegd worden en het ondernest als slaapplek dienst doet. Twee juvenielen die op 19 juli 1933 in Knokke in het nest geringd werden, gebruikten dit nest op 2 januari 1934 nog samen als slaapplek.
- Bij streng winterweer sterven veel winterkoninkjes. Dat is ook niet zo verwonderlijk. Vogels verteren bij strenge vorst snel hun vetreserves om hun hoge lichaamstemperatuur van zo'n 40° C te behouden. Een winterkoning kan in een koude nacht tot 10% van zijn lichaamsgewicht verliezen.

Kenmerken

- pikzwarte vogel (in vers verenkleed met zwak groene en blauwpaarse metaalglans)
- krachtige, donkere snavel met stompe punt (geen naakte huid rond snavelbasis zoals de roek)
- platte kruin (de roek heeft een uitgesproken punthoofd)
- in vlucht een afgeronde staart (de roek heeft een bijna wigvormige staart)
- grootte: 44 - 51 cm

Weetjes

- In 1998 kwamen zwarte kraaien in het nieuws toen zij talloze ruiten in de glazen koepel van het Europarlement in Brussel lieten sneuvelen door ze met steentjes te bekogelen.
- Al in de 15de eeuw zag het rond Brugge zwart van de kraaien. Zo zwart dat kraaienzwermen door de Brugse boeren als ware plagen werden ervaren. Uit oude rekeningen van het Brugse Vrije kan worden opgemaakt dat de officiële bestrijding van kraaien een aanvang nam rond 1480. Wie kraaienkoppen binnenbracht, kreeg hiervoor een premie wanneer hij die craeyehoofden kon voorleggen aan een ontvanger van het schepencollege. Alleen al in de winter van 1480 - 1481 werden zo'n 10.000 kraaienkoppen ingeleverd. Het kraaien vangen vorderde zelfs zo goed dat het aantal vogels rond 1490 al gevoelig was afgenomen. In de tweede helft van de 16de eeuw ging de verdelging nog steeds door en in 1620 brachten twee professionele kraaienvangers nog steeds 10.798 kraaienkoppen binnen.
- Clavecimbelbouwers gebruikten vroeger de veren van de zwarte kraai als pennetjes voor het aantokkelen van de snaren.